

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտերծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

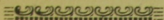
Ս. ՎԱՐԴԵՐԵՍ

ՄԻՐՈՅ ԵՒ ՎՆՏԻ
ՊՕԷՄՆԵՐ

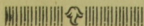

Ս. ՎԱՐԴԵՐԵՍ

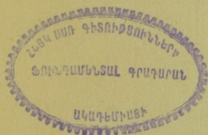

ՍԻՐՈՅ Է ՎՇՏԻ

ՊՕԷՄՆԵՐ

A $\frac{II}{41694}$

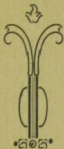
1929

Տպարան ԱՐԱՐԱ Պատկերասրահ

— 17, ռիւ տէ Տօմինսկիէն —

ՓՈՒԱՆ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ

Սիրտս ետնայի նման,
ջի գտաւ երբէք դարման,
Արդիւնքը սիրոյս ատակ,
Թող մնայ ձեզ միշտ կտակ :

Ի Ր Ի Կ Ո Ի Ն Մ Ը

Պարնան երեկոյ մը այսպէս
Մտնան յատակ մը նստած,
Միշտ բան մը կար մէջը սրտիս,
Կարծես մէջս էր դարբինուած :

Մով քամին յաճախ կը փչէր
Պաղ - պաղ՝ իմ թառամած ճակտին,
Նա կարծես բան մը ըսել կ'ուզէր
Իմ կաշկանդուած հոգիին :

Թոչուէն մըն էր որ կ'երգէր,
Բարձր՝ լուրթ լեռան կատարէն,
Կարծես ինձ աւետ բերած էր
Հեռաւոր սիրոյ աշխարհէն :

ՋՐԵԶԵՐՔԸ

Ջուրը կը վազէ հոն լեռան լանջքէն
Մերթ մեղմօրէն և մերթ սուրալէն,
Եւ ինչպէս մերթ հոգի մը սրտայոյզ
կը դառնայ անդորր եարէ մը կոյս :

Ջուրը կը հոսի մերթ այնքան անդորր,
Վարդասիրտս է արցունքի մէկ հոր.
Ջուրը կ'ընթանայ յաճախ յամբօրէն,
Կարծես եղկ սիրտս կոյսեր կ'օրօրեն:

Ջուրի այդ բոլոր վազքաշրջանին՝
կոյս մըն է որ զիս կը տանի մթին,
Հոծ խոց ունի սիրտս ու հոգիս,
Ո՛վ պատկեր կոյսի ո՞ւր կը տանիս զիս:

Մերթ կոյսին վարդ դէմքը ինծի կ'երեւի
Երկնային հրեշտակի կը նմանի,
Կը բաղձամ բռնել ու զգուել, սիրել,
Սակայն նա յանկարծ ձեռքէս կը փախի:

Բնութեան մաքուր ծոցէն կը հոսիս,
Ինչո՞ւ կը խաբես իմ հիւծեալ հոգիս.
Անուշիկ առուակ բնութեան ծոցէն
Պիտ բերե՞ս աւետ իմ սիրած կոյսէն:

Ս Է Ր Ը

Ալ ինձ համար մարդկութիւնը
Սոսկալի դատարկ կը թուի,
Քանի որ քու անուշ սէրը
Տակաւ մէջս կը տոգորուի:

Ո՛չ մէկ ուժէ ես կը վախեմ,
Ո՛չ բանտէ, ո՛չ կախաղանէ,
Միշտ հոգւոյս ես կը սիրեմ
Հարբած եմ սիրոյ բաժակէ:

Ի՞նչ կ'ընէ զիս կախաղանը,
Անահ կը մերձենամ լարին,
Տալու իմ յոգնաբեկ վիզը,
Կը հեզնեմ անգամ ես այդ լարին:

Եթէ նոյն իսկ բանտը թրխուիմ
Պիտի հեզնեմ եւ այդ բանտը,
Սիրուդ համար պիտ հանդրժեմ
Մինչև փրկութեան վարդ օրը:

Պատրաստ եմ տուայտուելու,
Պատրաստ եմ միշտ, ամէն օր
Նոր տառապանքի, նոր բանտերու,
Դարձեալ պիտ սիրեմ սրտովս բոլոր:

Մ Ե Ղ Ք Ե Մ

Ինչո՞ւ կը հիւժես իմ հողին այսքան
Ու չես մեղքնար իմ եղկ դրութեան,
Մեղքցիր սրտաճմլիկ վիճակիս
Իմ անուշ ու քաղցր պաշտելիս:

Ձե՞ս մեղքնար դո՛ւ իմ վարդ հասակին
Որ սեւ ազոաւներու քմայքին
Մարմինս պիտի դառնայ առարկայ՝
Դեռ քո սիրտը անտարբեր կը մնայ:

Եթէ սիրելի անդամ այն Հ եր ա ն,
Ձի պլիտի ուղեր իմ հողին այսքան,
Ձի վարդ մ'եմ, դեռ վարդ մը գարնան,
Ձիս պիտ սփոփէր սրտովը Հ եր ա ն:

Սակայն դու դեռ քարացած սրտով
կը հեգնես զիս Ալէլուիայով,
Մեղքցիր ինձ ո՛վ իմ սիրելի
Ձի Աշխարհիս մէջ ես չի խնդացի:

Ալ մե'ղք եմ, կ'ըսեմ ո՛վ իմ սիրելի,
Եւ կը հիւժես իմ սիրտը բարի
Սիրեցի քեզ սրտովս անկեղծ
Դու կը տքնիս ինձ ընել սիրահեղձ:

Բազոսէ մղուած չէ որ կը խօսիմ,
Սիրաբաժակի գնով կը խօսիմ
«Թէ մեղք եմ, ալ կը սպասեմ քեզմէ
Սփոփելու՝ դի սիրտս կրակ է:

Սէրս սիրով դու ալ մկրտէ,
Զի հոգիս վ. է ս ու լ Ք ի նման է:
Ո՛չ մէկ հրշէջ այդ պիտի մարէ
Եթէ ո՛չ, այլ այդ բացի քեզմէ:

Հ Ե Պ Ն Ա Ն Ք

Մի՛ հեգնէք զիս ո՛վ դուք մարդ էակք,
Մի օր և դուք ինծի պէս կ'ըլլաք.
Թէ կը հեգնէք իմ անկեղծ սէրը
Ձե՛զ ալ կը հեգնէ այն մեծ Տէրը:

Մի՛ հեգնէք իմ սէրը բովանդակ,
Հոգիս պիտ դառնայ սիրուդ նահատակ,
Մի՛ հեգնէք զիս ո՛վ իմ սիրելի
Ձի սիրտս տակաւ կը մարի:

Սիրեցի ձեզ սրտովս բոլոր
Կը սիրեմ ինչպէս երէկ և այսօր,
Դեռ դուք կը խնդաք վէրքիս վրայ
Մի՛ խնդաք էակ, ձեզի ալ կ'ըլլայ:

Մի՛ հեգնեք զիս, ո՛վ դու մարդ էակ,
Մահէս վերջ կը ձգեմ մէկ կտակ.
Կայ գեր էակ մը քեզմէ բարձր,
Որուն արդէն մարդիկ են ծաղր:

ՏՐՏՄ ՈՒԹԵԱՆ ԿՈՊԷ

Մռալ ու անփորձ հոգիս
Հաղիւ կեանքը ճաշակած,
Հիւժեց դալար սիրտս
Այն ջինջ սէրը պաշտուած:

Սիրեցի միշտ վարդը կեանքի,
Բայց խայթեց տատասկի մը պէս,
Ու լարեց կիթառն իմ սրտի
Որ յարեմ սիրոյ լաւ երգեր այսպէս:

Վշտահար սիրտս ուզեցի
Սփոփել վարդին բուրումով,
Մերձեցայ բռնել փորձեցի,
Աւա՛ղ, հոտէ դաղրեցաւ շուտով:

Յոգնաբեկ միտքս ու հոգիս
Եթե րա կան դատաւորին
Շանթահարէ, կ'ըսեն, վարդն այս .
Եթէ անաշտ դատաւոր ե՛ս մարդ էակլին:

Բ Ա Լ Ա Ս Ա Ն

Այն ո՞ր կ ա գ բ ե կ ն է որ սիրահարին՝
Հոն գրէ միշտ ցաւը իր հոգիին
Եւ ո՞րն է այն Հ ի պ ո կ ը ա տ ը վ ս ե մ՝
Անկէց է որ սպեղանի կը սպասեմ :

Մեծ ու դառն է ցաւը իմ հոգւոյս,
Նա կը քամուի՝ ինչպէս մի ողկոյզ,
Մաշած է ալ հէք սիրտս ցաւազին
Յայնժամ կառչած եմ սիրոյ փանդիւղին :

Ձի՛ գտայ սակայն բալասան մը ինձ,
Մինչ սահել է սիրաբաժակը իմ շրթունքից,
Ո՛վ Տէր Աստուած վերեվի
Ինձ տուր եղեմարոյր մի տելն :

ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՅՐԿԵԱՆ,

Ո՛վ հոգառու Գ ա բ ը ի է է հրեշտակ,
Գիտեմ թէ ինչու այդպէս ես կանգնած,
Սպասէ՛ քիչ մը սա սնարիս տակ,
Որովհետու դեռ սէրս չեմ առած :

Ո՛վ դու հրեշտակ այն մեծ Աշխարհի,
Եկած ես իմ հիւժեալ հոգիս տանիլ
Բայց չեմ ուզեր հետևիլ քեզի,
Կ'ուզեմ վարդը դեռ կուրծքիս սեղմել :

Հրեշտակն իմ, ինչո՞ւ ես անոշորմ,
Չե՞ս տեսներ մեծ վէրքը սրտիս վրայ
Եւ հէք դրութիւնս աղիոշորմ,
Սիրել կ'ուզեմ, սիրել հոգին նրա :

Եթէ քեզ այն Աստուածն է զրկած,
Ես խօսքս կ'ուզղեմ և այն Աստծու,
Որ կողէ մահացանկը կազմուած
Մ'ինչ այն մահը սիրողին է կծու :

Պատրա՛ստ եմ՝ ես, միշտ, ամէն վայրկեան,
Բայց միայն կ'ուզեմ որ սէրս առնեմ,
Եթէ կայ այնտեղ կոյս մը յար և նման
Եւ ես այն ատեն մահուան կ'սպասեմ:

Ո՛վ, ՄԱՅՐ ԻՄ

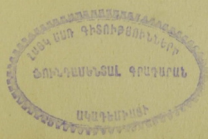
կը զգամ թէ մայր իմ, իմ մահը որքան
Պիտ՝ տուայտէ քո սիրտը մայրական
Մի՛ խոկար մայր իմ երբէք ինձ համար,
Թէ ծաղիկ էր նա զնաց սիրահար:

Միթէ չե՞ս գիտեր դու անուշիկ մայր,
Որ սիրողը կըլլայ միշտ շանթահար.
Մահս թող չըլլայ վիշտ քո մաշած սրտին
Թէ՛ որդիս կ'ըլլայ կեր անկուշտ հողին:

Ինչո՞ւ չես տեսներ այն խեղճ մայրերուն,
Թէ ինչպէս անոնք իրենց ցաւերուն
Գտած են դարման այն Հի պ ո կ ր ա տ է ն,
Դուն ալ ներշնչուէ՛ անոնց հոգիէն:

Արցունք չի՛ թափես դազադիս վրայ,
Մարմինս, ո՛վ մայր, անհանգիստ կ'ըլլայ,
Համբերուէ, մայր իմ, դո՛ւ միշտ համբերուէ՛
Գիտցիր թէ ցաւը միշտ ցաւ կը բերէ:

41694
H

Ի՞նչ է կեանքը այս շուտ մարդկութեան,
Թէ ոչ Գողգոթայ մը խաչելութեան:
Կեանքը այսպէս է, ո՛վ մայր իմ անուշ,
Ցաւը սև մահիս թող չըլլայ քեզ փուշ:

Կաթղ նուիրէ՛ ինձ վերջին անգամ
Որ ցուրտ շիրմիս տակ հանգիստ քնանամ,
Փաթթէ՛ զիս պատանգ զիր մէջ դադաղին,
Ալ յոգնաբեկ մարմինս թող տանին:

Եւ լսէ՛ ինձ, մայր իմ, գորովագութ,
Շիրմիս վրայ սփռէ՛ խուճիկ ու աղօթք,
Մաշած մարմինս գուցէ հոն հանգչի,
Այս աշխարհի մէջ ես չի խնդացի:

Աղօթքդ ուղղէ՛ միշտ այն մեծ Մարդուն,
Որ հոգիս ճախրէ՛ մէջ հրեշտակներուն,
Ինչու որ մայր իմ դէռ իմ վարդ հոգին՝
Կը տենչայ սեղմել վարդը իր լանջքին:

.....

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Առաւօտուն երբ արթննամ
Ուժ մը կայ որ մէջս կ'զգամ,
Կը խոկամ միշտ խենթի նման
Սենեակիս մէջ կ'ընեմ մերթ ման:

Ուժ մըն է ան մեծ ու հզօր,
Ուժ մը թաքուն, խորհրդաւոր,
Նա կանգ չառնէր խղճի առաջ,
Փուլ կ'ընէ սրտերը կանանչ:

Առաւօտները միշտ սահեցան
Գաղտնիքը ուժին չի գտան,
Ուժը շատ մեծ է ու վսեմ,
Դատարկ է ինչի ալ դիմեմ:

Թէ առաւօտները այսպէս
Կ'ուզան հոգելլկելու մեզ,
Թող առ յաւէտ նսեմանան,
Ալ ննջենք ընդ յաւիտենութեան:

ՏԷ՛Ր ԱՍՏՈՒԱԾ

Ո՛վ դու մարդկութեան գերագոյն էակ,
Եթերական անաչառ թագաւոր,
Ձե՞ս տեսներ սա անգութ հոգին այսքան
Որ կը բանայ վէրքեր ահաւոր:

Ձե՞ս տեսներ սա հոգին կեղծաւոր,
Ձե՞ս տեսներ սա հոգին ամբարտաւան
Որ վարդ հոգիս կ'ընէ միշտ օրօր
Ու կը հեգնէ զիս տատրակի նման:

Ո՛վ Տէր իմ Աստուած, այսքան հեգնութիւն,
Ալ չեմ հանգուրժեր այս կեանքին ունայն,
Եւ կը դիմեմ Աստուածութեանդ անհուն
Որ դու պատժես սա մարդատիպ հսկան:

Եթէ ես Աստուած՝ ու այնտեղ բազմած,
Հապա, ուրեմն Տէ՛ր իմ երկնային,
Դատէ՛ սա հոգին եթէ դու կաս,
Թէ ոչ, կը բողոքեմ քո՛ դատաստանին :

Թէ այս էակները արգանդաւոր
Մնեցուցած էք տուփ Պ ա ն դ է ո ս և ա ն,
Չգէ՛ որ խօսքս ուղղեմ տէր դատաւոր,
Մաշած է սեղանդ արդարութեան :

Տառապողը մենք,
Ու անոնք հրճուող,
Ընթացք տուր դատասրահիդ, անողո՛ք,
Թէ որ չես ուզեր «հինցած ես» ըսող :

Ներէ՛ Տէր, ներէ՛ Դու իմ գրիչին,
Եւ տե՛ս սա արցունքախառն թանաքը,
Որ՛ զոհ է գրիչս անոր քմայքին,
Ներէ՛ Տէր, ալ կ'ըսպասեմ սև մահը :

Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Հէ՛յ Աշխարհ, դու կուռ բնութեամբ
Սիրտս պատած ես լոկ տխրութեամբ,
Թէ Աշխարհ ե՛ս ու մենք ալ քեզի
Լսէ՛ դու ինձ, սիրտս կը մաշի:

Թէ Աշխարհ ես մարդկութիւն ծնած,
Փշրէ՛ Աշխարհին շղթան ժանգոտած,
Ինչու որ Աշխարհ ծոցիդ մէջ հոծ
Կան էակներ որ մեզ կուտան խոց:

Սիրոյ խորանին առաջ Աստուած,
Թախանձեցի սրտով տխրամած,
Թէ աշխարհէ դու տէր Աշխարհի
Փշրէ՛ ժանգոտ շղթան Աշխարհի:

Դու մեծ Աշխարհ այս հոծ մարդկութեան
Չես սահմաներ օրէնք մը համայն,
Փշրէ՛ Աշխարհիդ խորանը սիրոյ
Զի չի լսեր մեզ Աստուածը Սիրոյ:

Օրերով ես քնարը ձեռքիս
Ածեցի սէր սիրակէզ սրտէս,
Չի լսեց ինձ ենթական արարած,
Ո՞վ ես դու, փշրէ՛ շղթադ ժանգոտած:

Ե Ր Կ Ի Ն Ք Ը

Երկինքդ կայ փաղանգ մը գերուժի,
Ու օրերով ծնկաչոք խնդրեցի
Իմ սիրոյ մեծ վէրքի մէկ բալասան,
Ձի լսեցիր ինձ դո՛ւ երբէք սակայն:

Բոպէ մը նայէ՛ սա հէք կարգերուն,
Որ միշտ կուտան վիշտ մեր խեղճ մայրերուն,
Կ'աղօթեմ միշտ քո գերուժի բոյլին
Որ հրաւիրեն սիրոյ ատեանին:

Կրակի պէս սիրտս կը ճարճատէ,
Ըսէ՛ երկինք, այդ ո՞վ պիտ մարէ.
Եթէ ինչպէս հոժ աստղերուդ ես տէր
Քահիդ բազմողին ըսէ՛, օրէնք դիր, Տէ՛ր:

Իրկուն և առտու ե՛ս սիրոյ հլու,
Եկայ երկնաբարքէդ խնդրելու
Աստղերուդ մէջէն շանթեր սփռես,
Ձի սիրաձիգ սիրտս է բոցի պէս:

Պարնայ իրիկուայ փայլուն աստղերէդ՝
Ո՛վ Աստղ, չի ներշնչեցիր ինձ յոյս մը գէթ,
Երկինք դո՛ւ շատ մեծ, անյողղողդ մեզմէ,
Սիրատոյ սիրտս դու ալ ողջունէ:

ՏԽՈՒՐ ԿՈՉՆԱԿ

Կոչնակը կը հնչէ կոչնակ մը մահուան,
Ի զո՛ւր ալ մարդիկ իմ վրայ կ'ողբան :
Մահուան կոչնակն է որ տխուր կը հնչէ,
Մահը միշտ մահ է, լաց կոծ ալ ի՞նչ է :

Կոչնակ դո՛ւ հնչէ՛ միշտ այդպէս վսեմ
Որ զիս ալ տանին, զի շատ յոգնած եմ,
Կոչնակ անվարան դու տխուր հնչէ՛,
Մահը միշտ մահ է, լաց-կոծ ալ ի՞նչ է :

Ձայնը կոչնակին սիրելիներուս
Պիտ ընէ անոնք այնքան սրտայոյզ,
Կոչնակ անվարան դո՛ւ տխուր հնչէ,
Մահը միշտ մահ է, լաց-կոծ ալ ի՞նչ է :

Կոչնակ դո՛ւ հնչէ՛ քեզի ես կ'ըսեմ
Մահէս վերջ ինձ լացողին ես կը թժքնեմ.
Կոչնակ անվարան դու տխուր հնչէ՛
Մահը միշտ մահ է, լաց-կոծ ալ ի՞նչ է :

Միայն կը ցաւիմ թէ ինչո՞ւ մարդոց
Մեռնելէն յետոյ անոնց կուտայ խոց.
Հնչէ՛ տխուր դու, ո՛վ իմ կոչնակ,
Ի գո՛ւր իմ վրայ ալ այդպէս կ'ողբաք :

ԻՄ ԳԱԳԱՂԸ

Դագաղս տանին երբ ի գերեզման
Գիտեմ անպայման իմ վրայ կուլան,
Ծաղկապսակներ կը սփռեն ինձ,
«Տէրը լուսաւորէ հոգին անբիծ»:

Սև դագաղս կ'առնէ իր տխուր քայլ
Սրտակից հոգիներ կ'ըլլան միշտ մոայլ.
Դագաղս կը դնեն ծառան մը յատակ,
Ու հոն կ'աղօթեն հոգւոյս նահատակ:

Հող իմ սիրելիները խոկահար,
Վերջին անգամ կը տենչան դալկահար
Ճակտիս դրոշմել համբոյրներնին,
Նաև տխուր մահերգներ կ'սկսին:

Դագաղակիրները կը մերձենան,
Ու կարծես ինձ հոգի տալ կը տենչան,
Տխուր դագաղս յառաջ կ'ընթանայ
Եւ արձագանգը մահերգին՝ կը սաստկանայ:

Հեռո՛ւն, հո՛ն երամակ մը ունկնդիր,
Դառնաւէտ մահու կոծէն պարտադիր
Կը չուէ սև դագաղիս ետեէն.
Իմ խեղճ, սիրելիք՝ ձեզի կը կանչեն:

Հ Ր Ա Վ Ե Շ Տ

Մ'նաք բարեալ ո՛վ ընկերներ կեանքի,
Ինչո՞ւ կ'ապրիմ մէջն այս Աշխարհի,
Միտքս յոգնած ճակատս թառամած
Եւ քանի որ ծաղկէս եմ զրկուած:

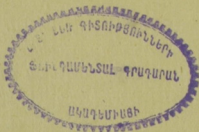
Ալ ես կ'երթամ ու կը ձգեմ ձեզ,
Բայց իմ անուշ ու քաղցր ընկերներ
Խօսք մ'ունիմ ձեզ իմ սիրատոշ սրտէս,
Լա՛ւ դարբինեցէք մտքին մէջը ձեր:

Կը հուեմ օղաչուի մը նման
Կապուտակ երկնքի մոայլ ամպերէն,
Լաւ լսեցէք իմ խօսքերուս սակայն,
Թէ ո՛չ կը բողոքեմ շիրմիս մէջէն:

Մի՛ արտասուէք սև դագաղիս վրայ,
Մինչ հոն է շաւիղը մեր յաւիտեան,
Հիւժեալ հոգիներ միշտ այսպէս կ'երթան,
Ինչպէս Պաշեան, Զարիֆեան, Դուրեան:

Կոթող մը կանգնեցէ՛ք շիրմիս վրայ,
Խորագրեցէ՛ք հսկայ տառերով
Մեծ ու դառն վիշտը իմ հոգիիս,
Որ չի քալեն այս ճանապարհով:

Մնաք բարեաւ ո՛վ ընկերներ կեանքի,
Մի՛ արտասուէք երբէք ալ ինձ համար,
Դրժուած սիրտս խոց ունի անհամար,
Այս է վշտահարին խօսքը վերջի:

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. գրադ.

220041694

(207)

A 41690

ԳԻՆ 5 ՖՐԱՆՔ, ԱՄԵՐԻԿԱ 23 ՍԷՆՏ